

Een lichtje in het donker

Op weg met verhalen - 2021-22 thema 2 **Stralend**

les 2 - onderbouw

Lily Mulder

Lichtjes in het donker zijn fijn, want in het donker voelen we ons niet altijd prettig. Het lichtfeest Divali maakt blij; het donker verdwijnt.

Er zijn verschillende soorten lichtjes; lichtjes voor de gezelligheid, lichtjes om de weg te kunnen vinden, lichtjes om je minder bang te voelen. Bij het Divalifeest ligt de nadruk op licht dat het donker verdrijft; het goede verdrijft het kwade. Herkennen de leerlingen iets van 'het goede' in licht en 'het kwade' in donker? Een les met verschillende lichtjes, een liedje over donker en licht en opdrachten om te ontdekken wat licht in het donker kan betekenen.

Doelstelling

De leerlingen verkennen de functie van verschillende soorten lichtjes en de gevoelens die dit op kunnen roepen.

De leerlingen denken na over de betekenis van 'licht' en 'donker' in het leven.

De leerlingen maken kennis met het lichtjesfeest Divali uit het hindoeïsme.

Een lichtje in het donker

Benodigdheden

Verschillende soorten 'lichtjes' (kaarsen, waxine-lichtjes, lampjes, zaklamp, lantaarn, een nachtlampje en een (afbeelding) van een diya* (= olielampje dat gebruikt wordt tijdens Divali).

*eventueel via een webshop te koop, maar heel goed zelf te maken

De eerste stap

Lied en ritueel

Zing samen het lied 'We gaan op weg'

www.zinvolleronderwijs.nl

Bij deze les past het ritueel van de kleurenlamp.

Zet de kleurenlamp in stilte aan.

Kijk en wacht.

Zeg: Eén klein lichtje
maakt dat het grote donker verdwijnt.
Een lichtje vol van kleuren
laat ons zien dat wij er zijn.
En wie nog meer?

Op weg

De leerlingen zitten in een kring met in het midden allerlei soorten 'lichtjes' (zie benodigdheden). Vertel aan de leerlingen dat deze les gaat over het lichtjesfeest dat Divali genoemd wordt.

Vraag de leerlingen een lichtje uit te kiezen en laat ze vertellen wanneer en waarvoor ze het zouden gebruiken. (bijvoorbeeld: kaarsje voor de gezelligheid, zaklamp bij het kamperen in de tent, nachtlampje als je gaat slapen, dan hoef je niet bang te zijn)

Belangrijk is om aandacht te geven aan het gevoel dat het lichtje de leerlingen geeft. Wie vindt donker fijn, vervelend, spannend...? Wie vindt licht fijn, vervelend, spannend...? Word je blij van donker? Word je blij van licht? Kunnen de leerlingen vertellen wanneer ze dat voelen?

Zelf kun je een paaskaars laten zien en uitleggen dat sommige mensen zo'n kaars aansteken om even aan hun God te denken.

Kern

Laat het liedje 'Donker en Licht' horen en zien (zie Liedsuggesties). (Als het een paar keer herhaald wordt kan het meegezongen worden.)

Wat is het hier donker met mijn ogen dicht,
druk maar op mijn neus dan is het weer licht

Wat is het hier donker met je ogen dicht,
ik druk op jouw neus dan is het weer licht

Wat is het hier donker in mijn gezicht,
dans je met me mee dan wordt het weer licht

Wat is het hier donker in jouw gezicht,
dans je met me mee dan wordt het weer licht.

Als het liedje een paar keer gezongen (en meegedaan) is vraag je de leerlingen:

- In het liedje/filmpje wordt er gezongen dat het donker in je gezicht kan zijn, wat bedoelen ze daarmee? Heb jij dat ook weleens? Wat is dan 'het donker'?
- Wat helpt om het donker in je gezicht weg te krijgen? (In het filmpje wordt er op de neus gedrukt, maar je zou ook kunnen denken aan een knuffel, of een kus)

Pak nu het diya (olielampje) erbij en vertel dat bij het Divalifeest deze lampjes overal in huis neer gezet worden om het licht te maken zodat het donker (het boze) weggaat. Bij zo'n lichtje denken de mensen aan hun God. Mensen zijn blij met het licht en daarom zetten ze in alle kamers een lichtje.

Het is feest dus de mensen trekken ook hun mooie kleren aan en maken lekker eten. Ze maken het gezellig en vinden het fijn om samen te zijn.

Hierna kan het filmpje van Flip de beer bekeken worden (zie Beeld- en digitips).

- Zijn er misschien leerlingen die het feest kennen?
- Herkennen de leerlingen dat het een (Licht)feest is?

Verwerking

Wat zit er achter het donker?

Op een zwart vel 'kraspapier' (magisch krasblok) maken de leerlingen een tekening over (het Divali) feest. Als ze beginnen met tekenen, is het papier nog helemaal donker, maar als ze gaan tekenen (met een scherp voorwerp) wordt het steeds lichter!

Bespreek met de leerlingen wat ze kunnen gaan tekenen (bijvoorbeeld verschillende lichtjes, blije gezichten, feest)

Nog leuker is het als de leerlingen zelf kraspapier maken (houd wel rekening met de droogtijd van de verf, als in deze les het papier gemaakt wordt, dan kan in de volgende les de tekening gemaakt worden).

Een lichtje in het donker

Je hebt nodig:

- papier/karton
- afwasmiddel
- zwarte acrylverf of plakkaatverf
- kwast
- wasco krijtjes/oliekrijtjes

Hoe maak je het?

Laat de leerlingen een papier vol krijten in allerlei kleurtjes. Meng de zwarte verf met een klein scheutje afwasmiddel en verf hiermee een stuk papier helemaal zwart. Laat het drogen.

Je kunt er nu met een theelepeltje (of met een prikpen, of plastic stokje) een tekening in maken.

Divali lichtje (diya) maken

Laat de leerlingen van klei een kommetje kleien (zie Beeld- en digitips voor een filmpje).

Als in een volgende les de kommetjes droog zijn kun je hiervan olielampjes maken. Doe een klein beetje olie (je kunt bakolie gebruiken) in een bakje te doen, dan een watje tussen je handen te rollen zodat het op een spaghetti-liert lijkt, die in de olie te hangen en aan te steken.

Vanwege het gevaar van vuur kan er ook gekozen worden voor waxinelichtjes op batterijen. Laat de leerlingen ervaren dat het (donkere) lokaal steeds lichter wordt als de diya's in de verschillende hoeken neergezet worden (zie ook het filmpje van Schooltv bij Beeld- en digitips).

Lichtjes in het donker

Onder een kleed (donkere plek) mogen de leerlingen met verschillende lichtjes (op batterijen) en ontdekken hoe het is als het donker is en wat het effect van de lichtjes is. (Het leukst is het als er veel verschillende soorten lichtjes zijn denk ook aan 'glow in the dark' staafjes, solar lampionnen e.d.)

Deze opdracht kan tussendoor door alle leerlingen gedaan worden, zorg dat de groep 'onder het kleed' niet te groot is, maar laat ze wel samen ontdekken. Na afloop kan hun ervaringen met 'licht in het donker' besproken worden.

- Hoe was het voor jou toen het donker was?
- Welk lichtje vond je fijn? Waar keek je naar?

De laatste stap

De kleurenlamp wordt er bij gepakt en de leerkracht spreekt de eerste zinnestukjes nog eens uit:

Eén klein lichtje
maakt dat het grote donker verdwijnt.

Daarna wordt de (afbeelding van de) diya erbij gepakt en sluit de leerkracht de les af. Gebruik hierbij geen woorden, laat de leerlingen zelf 'conclusies' trekken.

Herhaling

Als er gekozen wordt om zelf kraspapier te maken of om een kommetje te kleien, dan kan er in de vervolg les teruggegrepen worden op het licht (het goede) dat zorgt dat het donker (het boze) verdwijnt.

- Wanneer kan het licht zorgen dat het donker weggaat?
- Kennen de leerlingen bijvoorbeeld nog een feest waar veel lichtjes zijn? (Kerstfeest)

Bij de Beeld- en digitips staan twee filmpjes die een mooi bruggetje naar het kerstfeest kunnen maken.

Liedsuggesties

Donker en licht

Een mizzemos kinderliedje

www.youtube.com/watch?v=2B0fUOp4Yjo

Diya lichtjes glanzen

Di - ya - licht - jes glan - zen.

Kijk eens hoe ze dan - sen.

Weet je wat Di - va - li is?

Feest van licht en duis - ter - nis!

Een lichtje in het donker

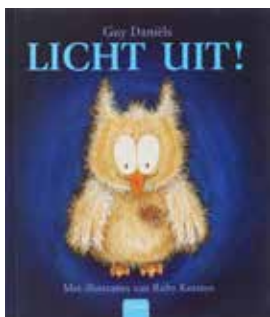
Prentenboeken

Licht uit!

Guy Daniëls

Clavis, Hasselt België/Alkmaar (2007)

Kleine uil houdt niet van licht. Hij is er zelfs bang van. 'Licht uit!' roept hij als zijn zus voor de grap met een dikke glimworm komt aanvliegen. De andere dieren uit het bos vinden hem wel leuk en willen met hem spelen. Maar kleine uil durft zijn hol niet uit te komen.

Wat nu?

Een aandoenlijk verhaal over bang zijn, en over licht en donker. Vanaf 4 jaar.

Het eenzame vuurvliegje

Eric Carle

Gottmer, Haarlem (1997, in herdruk)

Wanneer het eenzame vuurvliegje net geboren is, gaat hij meteen op zoek naar andere vuurvliegjes. Maar hij vliegt de hele tijd naar de verkeerde lichtjes toe. Gelukkig vindt hij

uiteindelijk andere vuurvliegjes en dan is hij niet meer eenzaam. Met z'n allen verlichten ze de donkere nacht.

Voorgelezen versie:

www.youtube.com/watch?v=YgwD81nJsk&t=191s

Divali

Nancy Dickmann

Ars Scribendi (2014), leverbaar via Schoolsupport

De boekenserie *Wereld vol feesten!* laat kinderen kennismaken met een aantal feesten van wereldreligies. Dit deel gaat over Divali, het Hindoe-lichtfeest.

Achterin het boek: een eenvoudige opdracht en informatie voor ouders en leerkrachten.

Vanaf 5 jaar.

Beeld- en digitips

Diya maken

Leuk (Engelstalig) filmpje om te zien hoe een Divali lichtje gemaakt wordt.

<https://www.youtube.com/watch?v=2dU5auuVu2w>

Divali vieren - met Flip de beer

Schooltv aflevering waarin Flip de beer op bezoek gaat en Divali viert.

<https://schooltv.nl/video/divali-vieren-met-flip-de-beer/#q=%22divali%22>

Licht en donker

Sesamstraat

www.youtube.com/watch?v=26OpgTt3Wss

Kermit legt uit wat licht en donker is. Zijn vriendje Grover komt helpen.... Als er geen licht is, ontdekken de vriendjes dat ze niet veel kunnen zien en ontstaat er een ravage.

Kleuterdansje in het donker

www.youtube.com/watch?v=GtUwcGjyugg

Een sfeervol filmpje van een groep kleuters die in het donker dansen op muziek, terwijl ze een lichtje vasthouden.

Lichtjes, lichtjes overal

Mizzemos kinderliedje over kerst

www.youtube.com/watch?v=RiorCKot_94

Lichtfeest!

Aflevering van Huisje-boompje-beestje

<https://schooltv.nl/video/huisje-boompje-beestje-lichtfeesten/>

In het eerste deel (van 0.50 tot 2.50 min.) wordt het lichtfeest Divali besproken door Erik en Raaf.

Een lichtje in het donker

Achtergrondinformatie

Divali: het lichtjesfeest van de hindoes

<https://schooltv.nl/video/divali-het-lichtjesfeest-van-de-hindoes/>

Deze aflevering van Schooltv is voor oudere kinderen, maar geeft informatie over de gebruiken tijdens Divali.

Divali - Het verhaal

Duizenden jaren geleden werd prins Rama geboren. Met zijn vrouw Sita woonde hij in het koninkrijk Ayodhya (India). Hij was de zoon van koning Dasrath. Rama leefde heel gewoon net als alle mensen in het rijk van zijn vader. De mensen hielden van Rama. Hij kon het niet hebben als mensen uit het rijk van zijn vader oneerlijk behandeld werden. Hij vond dat alle mensen gelijk waren. Ieder mens was in zijn ogen immers evenveel waard. Overal waar mensen in het donker waren door verdriet, zorgde hij dat er licht kwam. Rama was een heel goede prins en hij zou zijn vader eens als koning opvolgen.

Maar zijn moeder dacht daar anders over en wilde niet dat Rama, maar haar andere zoon koning werd. Ze zei tegen haar man, de koning: 'Je moet je andere zoon, Bharat, tot koning maken en Rama voor minstens veertien jaar het land uitsturen.' En dat deed koning Dasrath. Rama werd met Sita en Lakshama (Rama's halfbroer) verbannen naar een ander land, waar zij zich diep in het oerwoud schuil hielden. Toen koning Dasrath stierf, volgde Bharat zijn vader op.

Op een dag werd Rama's vrouw Sita gevangen genomen door de tienkoppige Ravana, de koning van de demonen. Sita werd opgesloten op het eiland Lanka (het tegenwoordige Sri Lanka). Dat kon Rama natuurlijk niet goed vinden.

De dieren in het oerwoud hadden gezien wat er allemaal gebeurd was en wilden prins Rama graag helpen. Dus trok Rama met hen en hun apen god Hanuman op naar de koning van dat vreemde land, versloeg de demon Ravana en bevrijdde Sita.

Na veertien jaren oerwoud vond Rama dat het tijd werd om maar eens naar zijn vaderland terug te gaan. De mensen van de hoofdstad hoorden van zijn terugkomst en waren heel blij. Iedereen versierde zijn huis met lampions en lichtjes. Zo werd de hele stad versierd met licht, want de prins van het licht was immers teruggekomen! De mensen zongen en dansten en vierden uitbundig feest.

Op een dag werd prins Rama zelf tot koning gekroond. Koning Rama wilde dat zijn land een voorbeeld zou zijn voor alle landen op de wereld. Ieder kwaad roeide hij uit, want kwaad hoort bij donker, vond koning Rama. En het land van Rama moest alleen maar een land van het licht zijn. Ondanks zijn roem bleef koning Rama toch eenvoudig. Na zijn dood vereerden de mensen van zijn rijk hem als een god. Een god die licht bracht en vocht tegen de duisternis. Divali (ook wel Diwali, Dipavali of Deepavali) is afgeleid van een Sanskriet-woord, dat 'een rij lampjes' betekent. Het is een hindoe-feest dat meerdere dagen (twee tot vijf en soms wel veertien) duurt. Het is een eigenlijk een combinatie van verschillende feesten die allemaal hetzelfde thema hebben, namelijk: de overwinning van het goede op het kwade, van de warmte op de kou, van de waarheid op de onwaarheid, van de reinheid op de onreinheid, kortom de overwinning van het licht op het duister. De centrale figuur waaraan Divali is gewijd, is de godin Maha Lakshmi, de vrouw van de god Vishnu en godin van licht, vruchtbaarheid, geluk en voorspoed, schoonheid en welvaart en de 'patrones' van de huisvrouwen.

bron: www.jufnaomi.nl/les.php?les=divaliverhaal

Deze les sluit ook aan bij de kerndoelen van het
Protestants vormingsonderwijs:
domein A 8, B 5 en C 5.